Architectuurcentrum Twente

Jaarplan 2017
Samenstelling en redactie:
Ton Hardick *zakelijk leider*
Ruud van der Koelen *voorzitter programmaraad*
Peter van Roosmalen *coördinator*
Leden van de programmaraad

Positionpaper
Samenstelling en redactie:
Judith Lekkerkerker

Grafische vormgeving
deel 4 ontwerpers, Jo Molenaar

Brouwerijstraat 20
7523 XD Enschede

053 483 7985
info@architectuurcentrumtwente.nl

landschapsmetropool Twente

ArchitectuurcentrumTwente
platform voor leefomgeving

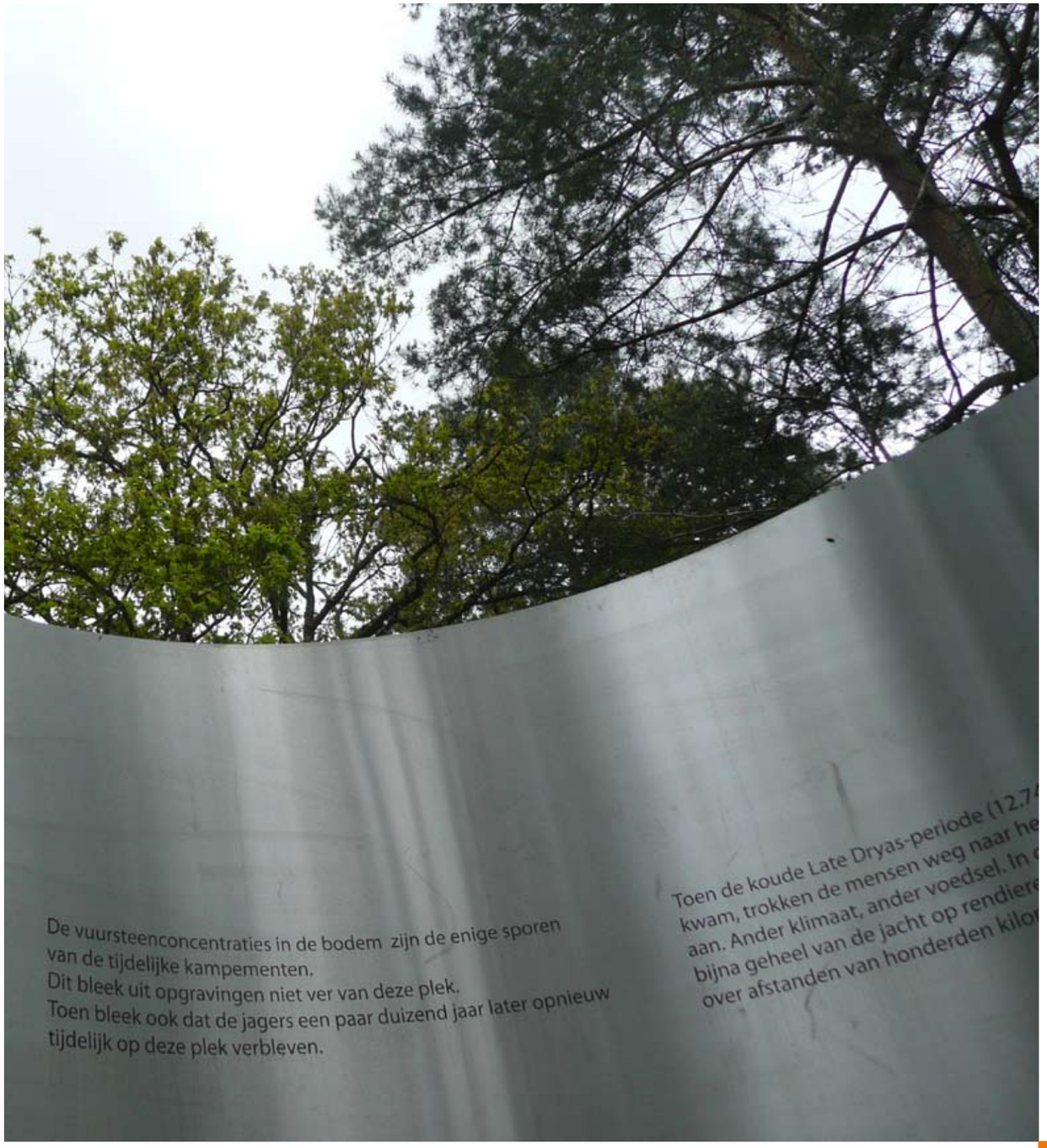

Laag van Usselo Rutbeek, Enschede
Ontwerp: Project.DWG
Een aardkundig en archeologisch rijksmonument

1. Ontwikkeling Architectuurcentrum Twente

1.0 Inleiding

Architectuurcentrum Twente is een stichting die zich inzet voor de bevordering van ruimtelijke kwaliteit door uiteenlopende activiteiten te organiseren over architectuur, stedenbouw, interieurarchitectuur en landschapsarchitectuur. Deze activiteiten zijn bedoeld voor een breed Twents publiek en zijn vooral gericht op bewustwording en kennisbevordering. Architectuurcentrum Twente bestaat uit een bestuur, een bureau (coördinator en zakelijk leider) en wordt inhoudelijk gedragen door ongeveer twintig vrijwillige ruimtelijke professionals uit de regio die de programmaraad vormen.
Architectuurcentrum Twente wordt ondersteund door het Stimuleringsfonds Creative Industrie (SCI), door een aantal Twentse gemeenten en architectenbureaus, bouwgerelateerde bedrijven en ontwikkelende partijen. Deze ondersteuning is echter niet meer vanzelfsprekend. Ook de betekenis van ruimtelijke kwaliteit, architectuur en stedenbouw zijn aan verandering onderhevig tegen de achtergrond van een transformerende politiek-economische realiteit.

1.1 Herijking doelstelling

Architectuurcentrum Twente is al enkele jaren bezig met een herbezinning en herdefiniëring. Door goed na te denken over de positie van de creatieve industrie in de regio en over de betekenis die de ruimtelijke disciplines hebben voor de ontwikkeling van Twente, is het Architectuurcentrum Twente veranderd van een primair subsidiegedreven naar een meer projectgedreven organisatie. Architectuurcentrum Twente gaat nu meer dan ooit op actieve wijze de verbinding aan met andere organisaties om samen betekenisvolle projecten te realiseren die bijdragen aan een betere leefomgeving.
Dit heeft geleid tot een herijking van de doelstelling:

**Architectuurcentrum Twente zet zich in voor een betere leefomgeving*
door actief en op diverse deelgebieden het belang van omgevingskwaliteit**
te benadrukken en de bewustwording ervan te bevorderen.**

*
Leefomgeving
Het geheel van voorwaarden en invloeden die voor het leven van organismen (in brede zin) van essentieel belang zijn. Het begrip ‘leefomgeving’ omvat vanuit deze definitie zowel milieu, natuur en ruimte, maar tevens begrippen als samenleving, leefbaarheid en cultuur.

**
Omgevingskwaliteit
Omgevingskwaliteit wordt hierbij opgevat als het totaal van belevingswaarde, gebruikswaarde en toekomstwaarde, waardoor ‘kwaliteit’ vanuit deze definitie naast ruimtelijke ook economische, ecologische, sociale en culturele dimensies heeft.

1.2 Platform voor de leefomgeving

Architectuurcentrum Twente wil zich in de komende jaren gaan profileren als een creatieve netwerkorganisatie en platform voor de leefomgeving. De relatie tussen omgevingskwaliteit, cultuur en economie wordt daardoor veel sterker gelegd. Kwaliteit van leven heeft namelijk een direct verband met de economische ontwikkeling van de regio.
Architectuurcentrum Twente kiest ervoor om zich in te zetten voor de ontwikkeling van de regio Twente. Dit vanuit de overtuiging dat de samenhang en omgevingskwaliteit van de regio van belang zijn als onderscheidend vermogen in het veranderende geopolitieke krachtenveld. Een goed functionerende regio is de welvaartsmotor van de toekomst. Dit vraagt om samenwerking tussen steden en dorpen in de regio Twente om effectief in te kunnen spelen op de ingrijpende politieke en economische veranderingen. Hierbij is een samenspel tussen internationaal, nationaal, regionaal en lokaal beleid vereist. Architectuurcentrum Twente helpt hierbij door relevante thema's te agenderen, oplossingsrichtingen te duiden en projecten te initiëren.

Twente is na de Randstad en de Brabantse stedenband de grootste stedelijke agglomeratie in Nederland. Twente beschikt over grote en innovatieve bedrijven, vooraanstaande kenniscentra en een sterk internationaal georiënteerde infrastructuur voor mensen, goederen en informatie. Twente onderscheidt zich van andere regio's in de volgende sectoren:

- HTSM (High Tech Systems & Materials)
- Life science, zorg & techniek
- Logistiek (relatie Nederland – Duitsland, TEN-T corridor)

Daarnaast kan Twente zich ook beroepen op een zeer bijzonder landschap: de verwevenheid van stedelijke gebieden met een landelijk gebied van hoge kwaliteit, gelegen op een strategische plek ten opzichte van andere regio's in zowel Nederland als de rest van West Europa. Kortom, de kracht van de regio is gelegen in de specifieke combinatie van innovatie, techniek en landschap.

Als platform voor de leefomgeving wil Architectuurcentrum Twente dit uitdragen, door op eigen initiatief en samen met partnerorganisaties hoogwaardige projecten te realiseren, waarbij expertise, creativiteit, ondernemerschap en pragmatisme ingezet worden ter verbetering van de economische en ruimtelijke ontwikkeling van Twente.

1.3 Zakelijke leiding Architectuurcentrum Twente

Het bestuur van Architectuurcentrum Twente heeft aan het begin van 2016 besloten om de rol en verantwoordelijkheid van de zakelijk leider te vergroten. De zakelijk leider richt zich specifiek op het financiële management van organisatie en projecten, maar ook op het binden van nieuwe deelnemers en partners en het genereren van nieuwe projecten en geldstromen.
De zakelijk leider heeft in de afgelopen maanden veel gesprekken gevoerd met diverse personen/organisaties: Provincie, gemeenten, woningbouwcorporaties, culturele instellingen, netwerkorganisaties, bestuurders en bouwbedrijven. Deze gesprekken hebben veel opgeleverd. Naast inzichten over het imago en de positionering van Architectuurcentrum Twente, zijn hier ook hele concrete vragen uit voortgekomen.

Architectuurcentrum Twente wil de komende jaren niet alleen een inhoudelijk jaarprogramma uitvoeren, ook wil het als onafhankelijke kennisinstelling opdrachten voor projecten aannemen van partijen die hierom vragen.
Belangrijke overwegingen hierbij zijn:

- Opdrachten moeten passen bij het expertisegebied en de vermogens van Architectuurcentrum Twente;
- Architectuurcentrum Twente wil geen concurrentie vormen (dwz geen opdrachten aannemen die ook door bureaus uit regio gedaan zouden kunnen worden);
- De uitvoering van een opdracht gebeurt vanuit een onafhankelijkheid rol met vrijheid om deze zelf in te vullen;
- Een opdracht moet een meerwaarde hebben voor Architectuurcentrum Twente, hetzij in positie/maatschappelijke betekenis hetzij in financiële middelen (winstgericht, ten gunste van het inhoudelijk jaarprogramma).

In het verleden heeft Architectuurcentrum Twente vaker vragen gekregen om debatten en programma's te organiseren voor of in samenwerking met andere partijen. Dit zijn bijna altijd ad-hoc vragen geweest. In de komende jaren zal actiever acquisitie gevoerd worden om Architectuurcentrum Twente stevig te positioneren als regionaal platform van de leefomgeving. Dit zal bijdragen aan vergroting van de naamsbekendheid.
Mits goed aangepakt betekent een toename van opdrachten ook een toename van financiële middelen ten behoeve van de dekking van algemene kosten en aanvullende ondersteuning van projecten uit het inhoudelijke jaarprogramma.

Het Akzo-lijntje Hengelo

Aanleg lokaalspoorlijn naar Twekkelo. Cultuurhistorie, toerisme, ecologie.

Landschap Overijssel Smalenbroek
Aangelegd door Dirk Wattez (1833-1906)
Cultuurlandschap

2. Jaarprogramma 2017

2.0 Aanleiding

Eerdere jaarprogramma's centreerden zich rondom de drie hoofdaandachtsgebieden van het Architectuurcentrum Twente:

---------- Identiteit
---------- Innovatie
---------- Talentontwikkeling

Naast een aantal jaarlijks terugkerende activiteiten werden nieuwe thema's vanuit de programmaraad voorgesteld. De nieuwe programma's werden op elkaar en op de hoofdaandachtsgebieden afgestemd en verder uitgewerkt.
In de voorbereiding van het jaarprogramma van 2017 is besloten om het anders aan te pakken en de hoofdaandachtsgebieden als 'vast' raamwerk voor projecten te verlaten. Bij een herijking en een herprofilering past een andere aanpak.

Vanuit de programmaraad is uitgebreid gediscussieerd en gezocht naar een nieuw raamwerk, een overkoepelend begrip dat richting geeft aan de nieuwe doelstelling en ambitie als onafhankelijk kennisplatform voor de leefomgeving. Na een zorgvuldige afweging is de programmaraad uitgekomen bij 'Landschapsmetropool Twente', een uitdagende titel die richting geeft aan uiteenlopende activiteiten en die de ruimtelijke ontwikkeling van Twente relateert aan welvaart en welzijn.
'Landschapsmetropool Twente' is hiermee de kern van een lange termijnvisie waarbij omgevingskwaliteit een essentiële rol speelt in het versterken van de kracht van de regio.

De uitwerking van deze visie tot een krachtig document heeft Architectuurcentrum Twente opgedragen aan Judith Lekkerkerker, o.a. programmamanager en onderzoeker Economie & Innovatie, Governance, Omgevingsbeleid bij Ruimtevolk. Recentelijk is zij als auteur betrokken geweest bij de publicatie Midsize NL, een magazine over toekomstperspectieven van middelgrote steden. Bovendien heeft ze Twentse roots. Zij is gevraagd om vanuit haar eigen positie, gevoed door input vanuit de programmaraad van Architectuurcentrum Twente, een propositie te vervaardigen die ontwikkelingen in Twente in een brede context plaatst en relateert aan actuele trends die (inter)nationaal van belang zijn of worden.

Het doel van deze propositie is meervoudig. Hij vormt de basis voor het nieuwe jaarprogramma(s), maar is ook een aansprekend document voor andere organisaties waarmee Architectuurcentrum Twente allianties en partnerschappen kan aangaan, zoals de Provincie Overijssel, Twents bedrijfsleven, gemeenten, Landschaps- en natuurorganisaties, regionale culturele instellingen e.a.

Deze propositie 'Landschapsmetropool Twente – nieuwe impulsen voor een groen en ondernemend stedelijk landschap' is bijgevoegd als bijlage 1 bij deze aanvraag.

2.1 Inhoudelijk Jaarprogramma 2017

Het volledige jaarprogramma voor 2017 is in te delen in 3 project categorieën:

---------- Doorlopende en terugkerende projecten
---------- Externe projecten
---------- Projecten jaarprogramma

Steenfabriek De Werklust Losser
TAK architecten, Delft
Industrieel monument

2.1.1 Doorlopende en terugkerende projecten

Onder deze categorie vallen eerder ontwikkelde projecten, die ofwel vanuit succes een vervolg krijgen (al dan niet samen met partnerorganisaties) dan wel van belang worden geacht voor de continuïteit en herkenbaarheid van het Architectuurcentrum Twente. Voor 2017 zijn dit de volgende projecten:

---------- **Architectuurgids Enschede** In het verleden heeft Architectuurcentrum Twente voor de gemeente Enschede een digitale architectuurgids ontwikkeld (zie hiervoor www.architectuurgidsenschede.nl). Architectuurcentrum Twente is gevraagd om voor het voorjaar van 2017 de site te actualiseren en een aantal relevante projecten toe te voegen;

---------- **ACT-Cafés** Deze thema-avonden zijn erg succesvol omdat deze avonden Architectuurcentrum Twente in staat stellen om snel te kunnen inspelen op actuele thema's en vragen vanuit de regio. De opkomst bij de reeds georganiseerde avonden was groot en het publiek heeft zeer positief gereageerd op de behandelde thema's en opzet van de activiteiten.
De avonden volgen een vast format: een presentator, drie themalezingen gevolgd door een plenaire discussie, poëzie en muziek. Architectuurcentrum Twente houdt dit format vast; door de formule is er sprake van voor continuïteit en grotere naamsbekendheid en worden nieuwe doelgroepen eenvoudig bereikt. In 2017 zullen minimaal 2 café-avonden worden georganiseerd. Mede door het succes van de ACT-caféavond over ontwikkelingen in de binnenstad van Enschede zijn gesprekken gestart met de gemeenten Almelo, Hengelo en Oldenzaal om ook daar een thema-avond te organiseren over nieuwe projecten en ontwikkelingen;

---------- **Archi-Idols** Het Archi-idols format zal in 2017 als project bij de gezamenlijke cultuurpartners Roombeek worden ondergebracht. Partnerorganisaties Concordia Kunst en Cultuur en Stichting Tetem willen bijdragen om middelbare scholieren te inspireren en stimuleren met kunst en cultuurprogramma's. Jonge mensen ontdekken hun talenten en vervolgopleidingen worden bij hen onder de aandacht gebracht. Architectuurcentrum Twente blijft als cultuurpartner Roombeek nauw betrokken en zal zich hiervoor blijven inzetten;

---------- **Smalle Beurs - kleine huisjes** Onder deze naam organiseerde Architectuurcentrum Twente eind 2015 - begin 2016 een driedelige activiteit om de 'Tiny house movement' beter onder de aandacht te brengen. Deze activiteit bestond uit een inspiratieavond, een prijsvraag en een discussie over de mogelijkheden om in Twente ruimte te maken voor 'Tiny houses'. De activiteit was een groot succes. Het resulteerde in een groot aantal deelnemers aan de prijsvraag. Ook heeft Architectuurcentrum Twente een delegatie uit Almere ontvangen waar een half jaar later ook een 'tiny house' prijsvraag is georganiseerd. In Twente hebben zowel gemeente Hengelo en gemeente Enschede als een woningbouwcorporatie aangegeven hier graag mee verder te willen. Mogelijk wordt in een herstructureringsgebied in Enschede ruimte gemaakt voor experimentele nieuwe woonvormen. Architectuurcentrum Twente blijft betrokken als kennisplatform en verbinder om in 2017 daadwerkelijk tot de realisatie van 'Tiny houses' in Twente te komen;

Geslaagd ontwerp Ieder jaar organiseert Architectuurcentrum Twente een tentoonstelling en lezing over nieuw afstudeerwerk van studenten uit of met een directe link naar Twente. De gemeente Enschede heeft Architectuurcentrum Twente gevraagd dit te blijven doen: het organiseren van een platform om talent verder te brengen en het te binden aan de stad. Ten tijde van deze aanvraag bereidt Architectuurcentrum Twente de tentoonstelling van 2016 voor. De programmaraad heeft aangegeven voor 2017 te willen zoeken naar een nieuw format waarbij de impact vergroot wordt en verdere talentontwikkeling gestimuleerd wordt. Het voorstel is om dit samen met de cultuurpartners Roombeek in 2017 op te pakken en vervolgopdrachten voor de studenten te genereren. Architectuurcentrum Twente blijft zich inzetten voor het verder brengen van jonge professionals;

Placebook Twente Architectuurcentrum Twente is al enige tijd bezig met het ontwikkelen van een discussieplatform voor participatie rondom ruimtelijke plannen en ontwikkelingen. Met ondersteuning van onder ander het SCI zijn in de afgelopen twee jaar ideeën voor zo'n platform doorontwikkeld tot een mock-up website. Op dit moment is Architectuurcentrum Twente bezig met het voeren van gesprekken met coproducenten en mogelijke gebruikers om het concept te implementeren.

2.1.2 Externe projecten

In deze categorie zitten projecten waarover op dit moment gesprekken met partners lopen. Deze projecten vallen nadrukkelijk buiten de aanvraag van het jaarprogramma, maar dragen bij aan de positionering van Architectuurcentrum Twente als kennisplatform en genereren financiële middelen om algemene (bureau) kosten en het inhoudelijke jaarprogramma dekkend te krijgen.
Hieronder de projecten in 2017 die op dit moment bekend zijn:

Onderzoek Hengelosestraat Enschede Architectuurcentrum Twente is benaderd door gemeente Enschede om een verkennend onderzoek te doen naar de ontwikkelmogelijkheden van de Hengelosestraat te Enschede. Samen met afdeling stedenbouw, planologie en de stadsarchitect Rob Hendriks heeft het Architectuurcentrum Twente een jong bureau (NOHNIK) geselecteerd om een visie te vormen over de verbindingsas tussen Enschede en Hengelo. Het proces is voor de gemeente Enschede een experiment voor een vernieuwende gebiedsgerichte aanpak. De visie zal worden aangeboden aan de gemeenteraad van Enschede en worden gepresenteerd aan de bewoners van aangrenzende stadsdelen met de intentie hier een vervolg aan te geven;

Verduurzaming maatschappelijk vastgoed In Twente is het vooral de gemeente Almelo die vastberaden flinke stappen zet in de verduurzaming van eigen vastgoed. Gemeenten hebben een voorbeeldrol en zijn tevens, wellicht meer dan andere partijen, gehouden aan afgesloten energieakkoorden en nationaal nagestreefde ambities. Gemeente Almelo neemt deze ambities zeer ter harte en heeft een 4-tal pilotprojecten opgestart om actief werk te maken van haar maatschappelijke verantwoordelijkheid. Architectuurcentrum Twente is door de gemeente Almelo gevraagd om na te denken over mogelijkheden opgedane kennis te delen en in een bredere context te plaatsen. In overleg is gekozen voor de organisatie van een praktijkseminar, specifiek gericht op bestuurders en beslissers op het gebied van maatschappelijk vastgoed.

Architectuurwandeling Pathmos Enschede In navolging van de succesvolle architectuurwanding Roombeek, die een aantal jaren geleden is ontwikkeld, is het Architectuurcentrum Twente nu in gesprek met de woningcorporatie De Woonplaats om iets soortgelijks te ontwikkelen voor de wijk Pathmos te Enschede. Deze bijzondere arbeiderswijk, ontstaan rond 1900, is aangemerkt als beschermd stadsgezicht en is in de afgelopen jaren grondig gerenoveerd door de Woonplaats.

Gouden piramide Architectuurcentrum Twente is benaderd door het college van Rijksadviseurs in samenwerking met Architectuur Lokaal om een avond te organiseren over de projecten die in het kader van de Gouden Piramide (goed opdrachtgeverschap) in de afgelopen jaren in de prijzen zijn gevallen. Een aantal van de prijswinnaars is gevestigd in Twente. Hieraan wil Architectuurcentrum Twente vanzelfsprekend graag meewerken om op deze manier goed opdrachtgeverschap verder te promoten.

Stadsgesprekken ten behoeve van de Twentse gemeenten Het Architectuurcentrum Twente wordt steeds vaker benaderd om als onafhankelijk platform in verschillende Twentse gemeenten een debat te organiseren over actuele onderwerpen met de bewoners, gebruikers en diverse stakeholders in de stad. Alvorens hiermee in te stemmen wordt een aantal gesprekken gevoerd met belanghebbenden om de problematiek en oplossingsrichtingen helder te krijgen. Het kunnen onderwerpen zijn als: de binnenstad van Oldenzaal, het nieuwe water in de Almelo, hoe bouw je in het buitengebied.

Koningsplein Enschede

2.1.3 Projecten jaarprogramma

De nieuwe projecten zijn gebaseerd op de propositie ‘Landschapsmetropool Twente’ en volgen een nieuwe proceslijn. Deze nieuwe proceslijn wordt ingezet om de impact van projecten te vergroten en samen met partners thema’s te verkennen, ideeën te ontwikkelen en te stimuleren dat deze ideeën daadwerkelijk gerealiseerd worden.
In de propositie ‘Landschapsmetropool Twente – creativiteit en ontwerpkracht voor een groen en ondernemend stedelijk landschap’ wordt een perspectief geschetst voor een sterkere regio, gebaseerd op geschiedenis, huidige kansen en uitdagingen. Dit perspectief loopt synchroon met bestuurlijke discussies over betere samenwerking en profilering van Twente. Architectuurcentrum Twente wil de komende jaren op constructieve wijze, vanuit eigen kracht als platform voor de leefomgeving en samen met partnerorganisaties, een bijdrage leveren ter versterking van de kracht van de regio. Hierbij is Architectuurcentrum Twente ervan overtuigd dat juist de samenhang tussen een hoogwaardige leef-, woon-, en werkomgeving en een economisch vitaal klimaat van belang is voor de regio. Het leefklimaat en de leefruimte moeten aantrekkelijk zijn en blijven. Een goede infrastructuur in belangrijk, maar ook onderwijs, sport, welzijn en cultuur leveren daaraan een essentiële bijdrage. Dit is volgens Architectuurcentrum Twente voorwaardelijk om Twente als leefbare en economisch bruisende regio verder te laten groeien.

Architectuurcentrum Twente is zich zeer bewust van haar bescheiden positie als relatief kleine belangenorganisatie in de regio. Om deze reden zijn diverse gesprekken gevoerd met mogelijke partners in de regio. Op basis van deze gesprekken heeft Architectuurcentrum Twente voor 2017 gekozen om een drietal verbindende thema’s te selecteren en verder uit te diepen. Dit heeft geleid tot de volgende globale programmaopzet:

1 **De groene metropool**
---------- Groen als vergeten strategie van transformatie;
---------- Nieuwe perspectieven voor het Twentse buitengebied;

2 **De circulaire metropool**
---------- Zelfvoorzienend landschap;
---------- Circulaire economie en de Twentse kringlopen.

3 **De innovatieve metropool**
---------- Hotspots en netwerken van innovatie;
---------- Sociale innovatie en bottom up ontwikkelingen;
---------- Smart cities & landscape.

Architectuurcentrum Twente beschouwt 2017 als het jaar van verkenning en verdieping van deze thema’s; onderzocht wordt wat de implicaties ervan zijn voor de Twentse regio.

Voor de verkenning van ieder thema worden aansprekende experts uitgenodigd om een lezing te verzorgen en een essay te schrijven. Deze ‘keynote’ sprekers plaatsen het thema in een brede (inter)nationale context en relateren dit vervolgens aan Twente. In het (avond)programma worden tevens een aantal concrete initiatieven uit Twente gepresenteerd die hier direct of indirect op inspelen. De avond wordt afgesloten met een plenaire discussie met het aanwezige publiek.

Elke activiteit bestaat uit een keynote, toelichting van enkele Twentse projecten en een reflectie. Aan het eind van het jaar worden alle bijdragen gebundeld in een magazine, met als werktitel Inspiratie voor Landschapsmetropool Twente. Dit magazine wordt vervolgens aangeboden aan de diverse gemeenten, ondernemers, onderwijsinstellingen en bewoners van Twente als inspirerende toekomstverkenning.

Gedurende het jaar worden partijen van binnen en buiten de regio betrokken om zich te committeren aan het initiatief. Dit met het oog op de verdere doorwerking van de thema’s tot projectideeën en voorstellen. Architectuurcentrum Twente ziet de doorwerking van de thema’s als belangrijke basiscomponent voor het jaarprogramma van 2018. Afhankelijk van het succes van het programma in 2017 en mogelijke nieuwe inzichten/actualiteiten kunnen medio 2018 enkele nieuwe thema’s opgestart zodat parallel aan de doorwerking lopende programmaonderdelen nieuwe onderzoeken gestart worden.

Met dit ambitieuze landschapsmetropool-programma wil Architectuurcentrum Twente nadrukkelijk omgevingskwaliteit verbinden aan welzijn, ruimte aan economie. Door strategische samenwerkingen aan te gaan met partnerorganisaties wil Architectuurcentrum Twente de creatieve industrie nadrukkelijk positioneren als motor van innovatie, drijvende kracht achter regionale ontwikkeling. Hiermee wordt bijgedragen aan de versterking van de economische en culturele meerwaarde van de creatieve industrie in een hightech regio.
Op de volgende pagina’s volgt een verder uiteenzetting van de rogrammaonderdelen, de beoogde ‘keynote’ sprekers, Twentse initiatieven en partnerorganisaties voor het onderzoekstraject.

2.1.4 Uiteenzetting nieuwe projecten

De groene landschapsmetropool
Groen als vergeten strategie in Transformatie

Beknopte omschrijving
De gevolgen van de krimp, de opgaven in de binnensteden en de herstructurering van woonwijken worden zelden gepositioneerd als vraagstukken waarin een strategie van vergroening als meest kansrijk wordt gezien. Gevolg is het krampachtig blijven zoeken naar programma (dat er niet is) en verstening (waar maar weinigen blij van worden).
Er wordt in Twente veel geld uitgegeven aan infrastructuur en het stimuleren van de economie. Maar het investeren in hoogwaardige groenstructuren en een prettige leefomgeving wordt hierbij als directe of indirecte strategie meestal over het hoofd gezien. Het zijn echter vaak hoogwaardige groenstructuren die steden en stadsdelen opwaarderen tot aantrekkelijke woongebieden waar bewoners, hoogopgeleide potentiele werknemers en daardoor ook bedrijven door aangetrokken worden.
Hoe succesvol is de 'high line' in New York. En wat te denken van de oplevering van nieuwe stadsparken (Spanje en Canada).
Maar hoe zit het in Nederland en ook in Twente met groen ontwerp als antwoord op stedelijke uitdagingen? Zou hier meer budget voor vrijgemaakt worden als evident is dat dit de aantrekkingskracht van werknemers en werkgevers vergroot?
Naast deze indirecte stimulans voor de lokale en regionale economie dragen groene impulsen aantoonbaar bij aan de realisatie van klimaat adaptieve steden. Het draagt bij aan een betere infiltratie, verlaagd de kans op wateroverlast, biedt beschutting, verkoeling en voorkomt uitdroging. Investeren in groenstructuren verbeterd de kwaliteit van de leefomgeving en maakt steden en land rijker.

Met dit onderwerp wil Architectuurcentrum Twente de voordelen van het investeren in groenstructuren inzichtelijk maken. Architectuurcentrum Twente is ervan overtuigd dat hoogwaardige groenstructuren in zowel stad, dorp en buitengebieden (evt. in combinatie met andere maatregelen als energievoorzieningen, herstructureringen en buurtverbetering) bijdragen aan het onderscheiden vermogen van de regio. Samen met coproducenten en partnerorganisaties wil het Architectuurcentrum Twente dit aantonen maken en beleidsmakers overtuigen van het investeren in groen als vergeten strategie.

Keynote spreker Berno Strootman

Oprichter en directeur van Strootman Landschapsarchitecten. Strootman was van 2006-2010 voorzitter van de Adviescommissie Belvedere van het Stimuleringsfonds voor Architectuur. Per 1 september vormen landschapsarchitect Berno Strootman en architect-stedenbouwkundige Daan Zandbelt samen met Rijksbouwmeester Floris Alkemade het College van Rijksadviseurs, die gevraagd en ongevraagd, integraal en vanuit een ontwerpende achtergrond adviseert over nationale ruimtelijke inrichting.

Twentse initiatieven
- Groene stadsrand - Oldenzaal
- Binnenstad Hengelo
- IAA Stedenbouw en Lanschap (ontwerpers)

Coproducenten
- ADT
- Waterschap Vechtstromen
- Landschap Overijssel

De Groene landschapsmetropool
Nieuwe perspectieven op het buitengebied van Twente

Beknopte omschrijving
Het platteland van Twente wordt vaak gezien als een agrarisch en/of idyllisch toeristische ruimte. Dat is maar een deel van de werkelijkheid. De bewoners van dit gebied zijn net zo goed aangesloten op de rest van de wereld. Veranderingen in het buitengebied zijn vergelijkbaar met die in de steden: leegstand van agrarische gebouwen als bijproduct van economische verschuivingen (op wereldschaal) en schaalvergroting, leegloop van dorpen en buurtschappen als gevolg van een tekort aan perspectief voor jongeren en te weinig huisvestingsmogelijkheden voor ouderen. Er zal op een andere manier naar het karakter en imago van dorpen en gebouwen gekeken moeten worden.
Het Architectuurcentrum Twente start een zoektocht naar nieuwe kansen in een gebied met een bijzondere identiteit, niet alleen als product van een cultuurhistorische ontwikkeling met een grote recreatieve waarde, maar juist als een gebied waar nieuwe ontwikkelingen en beleving mogelijk zijn. Ruimte, tijd en een hypermoderne digitale infrastructuur worden de nieuwe selling-points van de niet-stedelijke stad van de toekomst. Stad en platteland zullen in de komende decennia een gezamenlijk 'ruilverkavelingtraject' van ongekende omvang aangaan.
Opvallend is dat veel initiatieven op boerenerven nu al bijdragen aan de oplossing voor lokale problemen. Zo wordt er bijvoorbeeld geëxperimenteerd met vormen van groene energieproductie en ontstaan er steeds meer zorgboerderijen, die WMO-partner van de gemeente zijn. Het landelijk gebied wordt steeds multifunctioneler.
In de Omgevingswet (vanaf 2018) moet het omgevingsbeleid beter afgestemd worden op de behoeften in een gebied en krijgen gemeenten dus meer juridische en planologische ruimte. Experimenteerruimte is gewenst op zoek naar het 'gedeelde eigenbelang' (van bewoners en gemeenten)

Met deze activiteit wil Architectuurcentrum Twente nieuwe kansen voor het buitengebied creëerden, nieuwe mogelijkheden verkennen en de dichotomie tussen stad en land ter discussie stellen.

Keynote spreker Prof. Dr. Gertjan Hospers

Economisch geograaf aan de Universiteit Twente en bijzonder hoogleraar City- en Regiomarketing aan de Radboud Universiteit. Hospers is tevens redactielid van 'Geografie en European Spatial Research and Policy' en zit in de redactieraad van het tijdschrift 'Regional studies'.

Twentse initiatieven
- De Groene Metropool
- Groene Kennispoort (ism AOC, Saxion)

Coproducenten
- Stichting de Groene Metropool
- Het Oversticht
- Eelerwoude

De Circulaire metropool
Circulaire economie en de Twentse kringlopen

Beknopte omschrijving
De noodzaak om te veranderen van een lineair economische systeem, waarin grondstoffen worden omgezet in producten die aan het einde van hun levensduur worden vernietigd, naar een circulair systeem waarin herbruikbaarheid wordt gemaximaliseerd en waardevernietiging wordt geminimaliseerd, wordt steeds groter en maatschappelijk aanvaard. Het spreekwoordelijke roer moet om, maar wel binnen de context van de huidige realiteit.
In de circulaire economie gaan niet alleen technische innovatie en het produceren van betere producten. Het gaat vooral om processen anders te organiseren: betere ketensamenwerking om gebruik en hergebruik te optimaliseren.
Het Architectuurcentrum Twente onderschrijft het belang van de transformatie naar een circulaire economie en wil hier graag, samen met partners, aan werken om Twente koploper te maken in de circulaire economie. Het is juist de maakindustrie, die in Twente ruim vertegenwoordigd is, die het voortouw zou kunnen nemen in deze transitie.
Architectuurcentrum Twente wil met deze activiteit een onderzoek initiëren naar de Twentse kringlopen van materialen en producten. Door deze kringlopen waar mogelijk te versterken, wordt niet alleen bijgedragen aan de transitie naar een circulaire productie, maar wordt tevens gewerkt aan het stimuleren van een regionale economische kringlopen, het bruto regionale product.

Architectuurcentrum Twente richt zich hierbij met name op de bouw- en infrastructuur sector, waarbij het zich de vraag stelt wat de invloed is van de transitie naar een circulaire economie op deze sector en de gevolgen ervan voor leefomgeving en ruimtelijke kwaliteit.

Keynote spreker ir. Daan Bruggink

Voorzitter Nieuwbouw en Renovatie bij de Dutch Green Building Council en Architect/founder van Orga architect bv.

Twentse initiatieven
- Circles *
- De groene cirkel van Twente

Coproducenten
- Green business club Twente
- Kiemt
- VNO NCW – midden
- Stichting Pioneering

* Een initiatief dat de komende jaren van Oost-Nederland koploper wil maken in de circulaire economie.

De Circulaire metropool
De zelfvoorzienende (regio)metropool

Beknopte omschrijving
Twente heeft zich de afgelopen decennia ontwikkeld tot een regiometropool: oude stedelijke centra en nieuwe (sub)centra vormen samen met kleinere kernen een stedelijk gebied met een regionale omvang van ruim 600.000 inwoners. Het tussenliggende natuur-, landbouw- en recreatielandschap heeft in Twente, in vergelijking met andere regiometropolen, van oudsher een zeer herkenbare geografische en culturele identiteit. Maar de druk op dit landschap is, met de ook voor Twente geprognotiseerde verdere verstedelijking, onverminderd hoog.
De stedelijke regio bestaat uit vele uiteenlopende milieus die niet alleen elk voor zich aandacht behoeven, maar vooral ook in onderlinge samenhang vragen om antwoorden op hedendaagse stedelijke thema's als energie, voedselproductie, werkgelegenheid, waterhuishouding, woningbouw, natuurbeheer, etc. Daarbij ondergaan deze thema's een toenemende schaalvergroting en complexiteit.

Tegelijkertijd maakt de overheid in de aanpak van deze thema's een terugtrekkende beweging door minder initiërend, meer faciliterend op te treden en meer ruimte voor de marktwerking en het particulier initiatief toe te laten. Het zelforganiserend-, en zelfvoorzienend vermogen van de stad en samenleving wordt aangesproken. Hierdoor is er groeiend besef dat de grote stad, het zij als zelfstandige metropool, het zij als regiometropool, bij uitstek het niveau is waarop deze thema's in praktische zin kunnen worden aangesproken en opgepakt. De toenemende complexiteit van de stedelijke uitdagingen en de terugtrekkende overheid komen samen in het idee van de zelfvoorzienende (regio)metropool.
Ook de regiometropool Twente moet de komende jaren deze thema's aangaan. In hoeverre is het wenselijk en mogelijk dat Twente thema's als energie, voedsel, werkgelegenheid als zelfvoorzienende entiteit kan behandelen? En in hoeverre zal haar sterkste kwaliteit, het karakteristieke Twentse landschap, als mentale en ruimtelijke verbinding daarin een stimulerende, cruciale of wellicht nadelige rol betekenen?

Met dit onderwerp wil Architectuurcentrum Twente de aandacht vestigen op het zelfvoorzienend vermogen van de regio. Waar liggen de uitdagingen voor Twente en wat levert het op voor de leefomgeving?

Keynote spreker Ir. Ulf Hackauf

Architect, educator(TU Delft) & Urban metabolist. Hackauf is als onderzoeker verbonden aan The Why factory (denktank TU Delft) waar hij als co-auteur verschillende publicaties voor uit heeft gebracht.

Twentse initiatieven
- Energiefabriek – Hengelo
- Droste's boerderijlodges
- Anastasiadorp Twente

Coproducenten
- Waterschap Vechtstromen
- Pure Energy
- Provincie Overijssel

The Gallery Universiteit Twente
OD205 architectuur
kennispark

De Innovatieve metropool
Hotspots en netwerken van innovatie

Beknopte omschrijving
Zonder innovatie is welvaartsgroei moeilijk voor te stellen in een ontwikkeld land als Nederland, zo stelt het Centraal Planbureau in de publicatie ‘Kansrijk innovatiebeleid’ (2016). Vanuit de Nationale overheid wordt volop beleid ontwikkeld om ‘het mogelijk gebrek aan innovatie tegen te gaan’. Het overheidsbeleid richt zich vooral op het creëren van randvoorwaarden voor innovatie, stimuleringsmaatregelen en de overheid grijpt in door zelf kennis te organiseren en kennisdeling te stimuleren. Twente is een technologische en innovatieve regio met een krachtig technologisch profiel en internationale ambitie. Bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheid leggen de lat hoog wanneer het gaat om economische ontwikkeling en de ‘human capital’ agenda van de regio. ‘De samenwerking van het Twentse bedrijfsleven met regionale onderwijs- en kennisinstellingen en de overheid wordt steeds intensiever en vruchtbaarder’, aldus voormalig Regiovoorzitter Peter den Oudsten. Een belangrijk instrument in de ontwikkeling van een kennis- en innovatie infrastructuur is de zogenaamde campusontwikkeling. Campusontwikkeling is trend waarbij er sprake is van gedeelde researchfaciliteiten maar waarbij productontwikkeling achter gesloten deuren plaatsvindt.

In Oost Nederland zijn verschillende campussen in oprichting of reeds gerealiseerd:
- Kennispark Twente – Enschede
- High Tech Systems park – Hengelo
- Polymersciencepark – Zwolle
- Agro & food park – Zwolle

In de verschillende websites van deze initiatieven wordt gesteld dat de betreffende campus een aantrekkelijke bedrijfsomgeving is waar kennis, geld en overheden elkaar beter vinden. Het Architectuurcentrum Twente is hierbij in het bijzonder geïnteresseerd in de rol die de omgeving, de uitstraling en de situering heeft op het succes van de campus.

Hoe cultiveer je innovatie, welke condities zijn hierbij doorslaggevend en wat is de rol van de leefomgeving hierbij? Architectuurcentrum Twente gaat met deze activiteit op zoek naar de antwoorden op deze vragen.

Keynote spreker Ir. Daan Zandbeld

Architect, urbanist en partner bij De Zwarte Hond – architecture and urbanism. Sinds 1 september is Zandbeld aangesteld als Rijksadviseur voor de Fysieke Leefomgeving, infrastructuur en stad. Ook is hij als assistent professor betrokken bij de TU Delft – Urbanism department.

Twentse initiatieven
- High Tech Systems Park, Hengelo
- Innovatiecampus Twente
- Technologiecentrum Demcon - Business and Sciencepark Enschede

Coproducenten
- Thales
- UT Twente
- Kennispark Enschede
- Saxion hogeschool
- Twenteboard

De innovatieve metropool
Smart city & landscape

Beknopte omschrijving
De Twentse steden worden steeds slimmer. De technologische ontwikkelingen zorgen ervoor dat we in sneltreinvaart parallelle online- en offline werelden krijgen. Via bedrijven die online en op een fysieke locatie werken, maar ook door de snelle ontwikkeling van augmented reality zien we deze werelden steeds vaker in elkaar overvloeien. Experimenten om smart technologieën verder te brengen zijn er volop. De campus van de Universiteit Twente verandert in een 'living smart campus' en via het Brid.ges project is de Enschedese binnenstad voorzien van een internet of things en een wifi netwerk dat bijvoorbeeld ook geschikt is voor crowd control.
Al deze ontwikkelingen zullen ook van invloed zijn op hoe we de fysieke leefomgeving anders gaan beleven. Verkeersstromen zijn beter te geleiden door de toename van 'smart' in navigatie en route informatie systemen. Mogelijk verandert door augmented reality ook de manier waarop we naar gebouwen en gebieden kijken. De snelheid van de technologie geeft de mensen de mogelijkheid (en misschien de behoefte) om op centrale plekken in de leefomgeving te vertragen. Dit kan leiden tot de behoefte aan andersoortige omgevingen voor ontmoeting. Hoe verhoudt dit zich tot de Twentse dorpen en het buitengebied? Zijn dit de toevluchtsoorden om te ontsnappen aan de hightech hectiek? Of wordt het gewaardeerde buitengebied ook (klimaat)smart?

Architectuurcentrum Twente wil in samenwerking met kennispartners de invloed van deze technologieën op onze leefomgeving en ruimtelijke kwaliteit nader onderzoeken. Hoe kunnen we deze technologieën inzetten om de ruimtelijke kwaliteit versnelt te verbeteren? Hoe moeten we anticiperen op de inwoners van Twente die door ontzorgende technologie in staat is om op een andere manier naar Twente te kijken en te gebruiken?

Keynote spreker Prof. Dr. Mettina Veenstra

Lector Media, Technology & Design, Saxion Hogeschool. Onderzoeker en adviseur op het gebied van informatietechnologie in de openbare ruimte. Veenstra heeft de afgelopen jaren meerdere regionale en Europese onderzoeksprojecten over ICT en openbare ruimte uitgevoerd en geleid.

Twentse initiatieven
- Kennispark Twente
- Binnenstad Enschede

Coproducenten
- UT Twente
- Kennispark Enschede
- Gemeente Enschede

De innovatieve metropool
Sociale innovatie en bottum up ontwikkelingen

Beknopte omschrijving
Sociale innovatie is een verzamelnaam voor hedendaagse initiatieven van mensen en organisaties gericht op innovatieve oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken. Door technologie, toegankelijkheid tot alle denkbare informatie en door de enorme toename in het gebruik van sociale media zijn nieuwe vormen van burgerschap en ondernemerschap ontstaan: 'actief burgerschap' en 'sociaal ondernemerschap'.
Gelijkgestemden weten elkaar steeds beter te vinden. Hierdoor ontstaan allerlei informele initiatieven, waarbij de betrokkenen zich inzetten voor een gezamenlijk doel of ideaal. Ook op het gebied van de leefomgeving.
Om het probleemoplossend vermogen van bewoners van Twente optimaal te benutten moeten er bruggen geslagen worden tussen de private, publieke en academische sectoren en de civil society, de burgermaatschappij. Dat betekent afscheid nemen van het zogenaamde Triple Helix-model (Academia, Private sector en Overheid) en ruimte maken voor een vierde groep: de burger.

Het Architectuurcentrum Twente wil met deze activiteit een bijdrage leveren aan bottum up ontwikkelingen op het gebied van de leefomgeving, door inzichten te verwerven in de successen en de belemmeringen. Sociale innovatie door bottum up-initiatieven heeft bij een aantal gemeenten in Nederland inmiddels al een plek gekregen in beleidsontwikkeling. Hoe wordt hiermee omgegaan? Hoe kan dit worden gestimuleerd? Hoe kan het zelforganiserend vermogen van burgerinitiatieven versterkt worden en de maatschappelijke impact worden vergroot?

Inzichten uit deze activiteit kunnen Architectuurcentrum Twente zelf dienen en stellen Architectuurcentrum Twente tevens in staat initiatieven beter te stimuleren en partnerorganisaties assisteren om sociaal kapitaal beter te benutten.

Keynote spreker drs. IE (Irini) Salverda

Onderzoeker Universiteit van Wageningen. Haar onderzoek richt zich specifiek op burgerinitiatieven in de groene leefomgeving, sociaal cultureel ondernemerschap en sociale innovatie.

Twentse initiatieven
- Burgerinitiatief De Hoeve
- Bewonersbedrijf Berflo Es
- Duurzaam Markelo
- Stichting Borne Duurzaam!

Coproducenten
- Provincie Overijssel
- Saxion Hogeschool

Moderatie
Voor de moderatie van deze programmaonderdelen wordt Martha Riemersma benaderd. Riemersma is naast hoofdredacteur van de Twentse Courant Tubantia/ De Persgroep, tevens als bestuurslid betrokken bij Stichting Fris (verbindt netwerken uit de creatieve- en mediasector uit Oost Nederland aan elkaar en aan onderwijs & overheid) en Museum de TwentseWelle. Zij is als geen ander geschikt om inhoudelijke gesprekken te leiden en verbindt bovendien het belangrijkste regionale dagblad aan de activiteiten van Architectuurcentrum Twente.

Locaties
Voor de locaties van de activiteiten zal strategisch gekozen worden voor verschillende plekken in de regio, mede afhankelijk van de behandelde Twentse initiatieven en betrokken coproducenten.

Kunst en Landschap Lonneker, 2015
Patrick Mangnus
Be ware

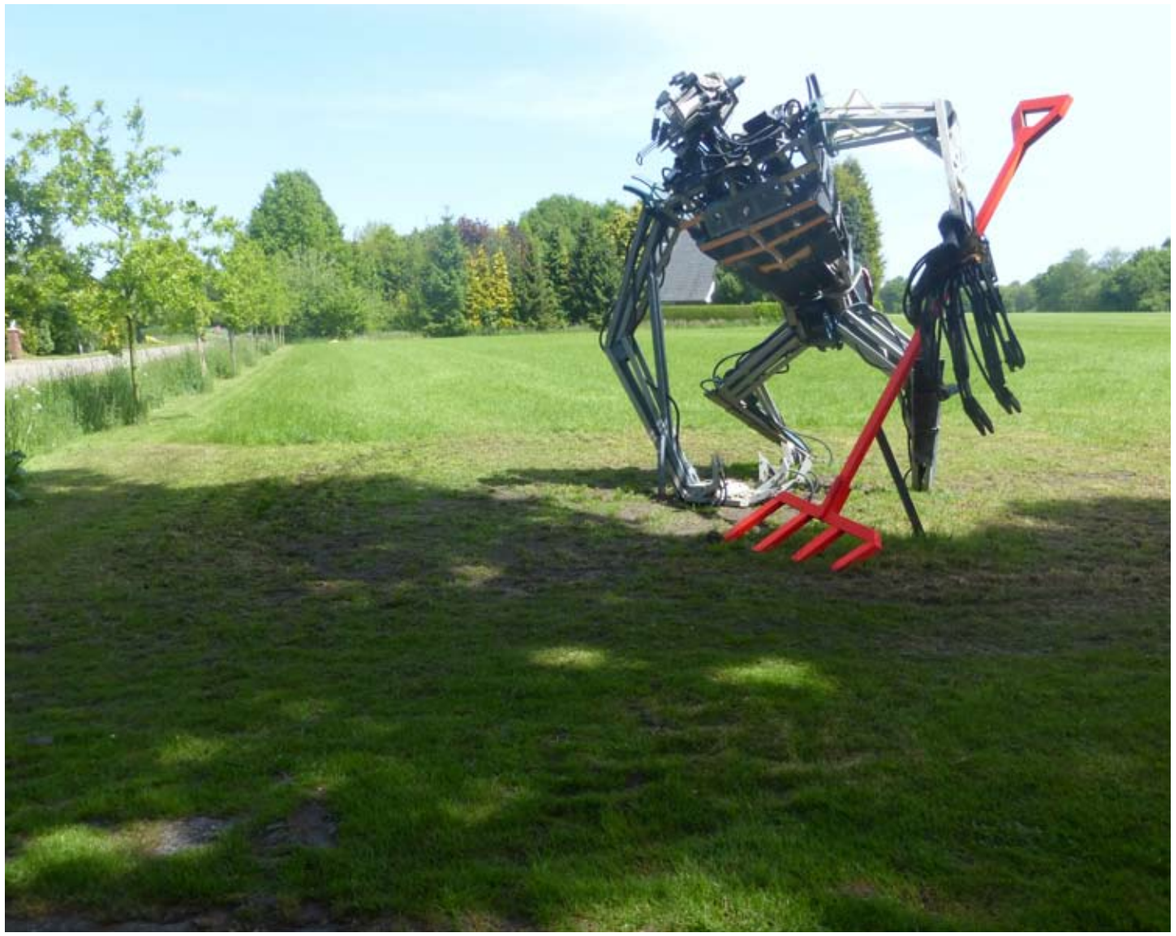

Magazine Inspiratie voor Landschapsmetropool Twente
Slotpublicatie

Beknopte omschrijving
De slotpublicatie vormt een belangrijk product waarin alle informatie vanuit het jaarprogramma wordt samengebracht in een overzichtelijk en aansprekend magazine. Dit magazine heeft een meervoudig doel:

1. Het vormt een samenvatting van de opgedane inzichten en een basis voor mogelijke vervolgactiviteiten (ontwerpend onderzoek en projectinitiatie);
2. Het vormt een middel om Twente, de creatieve industrie en de ruimtelijke professie stevig te positioneren in het debat over de nationale ruimtelijke ontwikkeling.
3. Het vormt een middel om Architectuurcentrum Twente hernieuwd te profileren als een multidisciplinair denktank die zich betrokken inzet voor het welzijn en de welvaart van Twente.

De publicatie dient een aansprekend magazine te vormen dat heden aan het verleden en de toekomst van Twente verbindt. De publicatie wordt in eerste instantie worden aangeboden aan de partners van Architectuurcentrum Twente, de Twentse gemeenten en relevante Twentse organisaties, maar zal tevens te krijgen zijn via een reeks Nationale architectuur- en cultureel georiënteerde boekhandels. In de publicatie worden geen advertenties of advertorials opgenomen. Afhankelijk van het succes van de publicatie en het jaarprogramma voor 2018 wordt overwogen om jaarlijks op deze wijze een publicatie te vervaardigen.

Redactie
---------- **Rob Dieleman** Communicatie adviseur en strateeg, eigenaar van Loadstar bv, docent toegepaste Didactiek aan de Universiteit Twente, bestuurslid Architectuurcentrum Twente;
---------- **Werkgroep programmaraad Architectuurcentrum Twente;**
---------- **Hilde Blank** Directeur BVR adviseurs ruimtelijk kwaliteit, Voorzitter Kwaliteitsteam Technilogybase Twente, adviserend lid ruimtelijke ordening SER Noord Nederland;
---------- **Albertjan Peters** (advies en strategie) Voorzitter van de Raad van Toezicht van het ‘Platform voor stads- en streekmarketing, lid raad van toezicht ArtEZ institute of the Arts;
---------- **Hoofdessays**
---------- **Keynotesprekers programmaonderdelen**
---------- **2 nader te bepalen nationaal gerenommeerde schrijvers**
(bijv. Geert Mak, Tommy Wieringa, Özcan Akyol, Harry Abels, Pi de Bruijn ntb)

Coproducenten
---------- ITC- faculty of Geo-information and Earth Observation, Universiteit Twente
---------- Atelier Overijssel – werkplaats voor ruimtelijke kwaliteit

De Regge nabij Diepenheim

bijlage
Position Paper Architectuurcentrum Twente
Samenstelling en redactie:
Judith Lekkerkerker i.s.m. Architectuurcentrum Twente

Landschapsmetropool Twente
Creativiteit en ontwerpkracht voor een groen en ondernemend stedelijk landschap

De geschiedenis van Twente is een verhaal van ligging, landschap en mensen die met bezieling actie ondernemen. In haar geschiedenis zitten de aanknopingspunten voor haar toekomst: een groen en ondernemend stedelijk landschap dat uitgroeit tot ‘Landschapsmetropool Twente’. Architectuurcentrum Twente wil de komende jaren met creativiteit en ontwerpkracht impulsen organiseren voor deze landschapsmetropool. Daarbij richt zij zich op de leefomgeving, waar economische en sociale thema’s samenkomen en concreet worden. Komende jaren werkt Architectuurcentrum Twente aan inspiratie, ontwikkeling van nieuwe perspectieven en projectinitiatie. Dat doet zij als actor in regionale netwerken, die actief verbindingen legt tussen partijen en personen binnen en buiten de regio. Het doel: door de creatieve industrie te introduceren en te positioneren in regionale vraagstukken een bijdrage leveren aan de bezieling van ondernemende mensen in de regio en daarmee aan de toekomst van Twente.

Twente, het land tussen Dinkel en Regge, wordt gekenmerkt door haar landschap, de bedrijvige bevolking en verbindingen met buiten. De zandgronden maakten al in de Romeinse tijd een kleinschalige en gevarieerde landbouw mogelijk. Naast het verbouwen van verschillende granen waaronder vlas en het houden van dieren waren inkomsten uit de huisnijverheid onontbeerlijk. Rondtrekkende fabrikeurs kochten de garens (gesponnen wol en vlas) en liet ze door thuiswevers verwerken. Zij konden zich ontwikkelen tot fabriekseigenaren die hun verdiende geld onder andere omzetten in ontginningen, landgoederen en bossen.

Deze dynamiek trok mensen aan uit andere gebieden en lokale ondernemers huurden buitenlandse experts in om de productie te verbeteren. In het kielzog van de textielindustrie groeide de chemische industrie, waar gewerkt werd aan versterking van textielvezels en textielbewerking. En ook de metaalindustrie kwam in eerste instantie op als toeleveringsbedrijf voor de textielindustrie. Al snel groeiden deze industrieën uit tot innovatieve bedrijfstakken met betekenis tot over de landsgrenzen. Begin jaren 60 lagen ze mede aan de wieg van de vestiging van de Universiteit Twente.

De industrie deed de Twentse steden groeien en soms zelf ontstaan (Nijverdal). Bedrijfsleven en overheid werkten samen aan de aanleg van spoorverbindingen, het vliegveld, het Twentekanaal en later ook de snelweg. Fabriekseigenaren investeerden in woningbouw – onder andere in de aanleg van diverse tuindorpen – in publieke voorzieningen en richtten landgoederen in. De geschiedenis van landschap en ondernemerschap heeft Twente gevormd tot wat het nu is.

Regio met kansen en uitdagingen
Het Twente van nu kent kansen en uitdagingen. Handel en industrie zijn, gekeken naar arbeidsplaatsen, nog steeds twee dominante sectoren in Twente. De kern van innovatieve bedrijven wordt gevormd door bedrijven actief in de sector High Tech Systems & Materials (HTSM) en Universiteit Twente speelt een spilfunctie in het innoverend vermogen van de regio. Daarnaast spreken Twentse productiebedrijven als Grolsch en Bolletje tot buiten de regio tot de verbeelding. Tegelijkertijd kampt de regio aan de onderkant van de arbeidsmarkt met een hoge werkloosheid.

Twente is rijk aan opleidingsinstituten. Naast Universiteit Twente ook Hogeschool Saxion, het ROC van Twente, kunstacademie AKI en het conservatorium; onderwijsinstituten die een sterk profiel hebben in technologie, life science, design en ondernemerschap en die niet alleen studenten uit de regio, maar ook van buiten de regio aantrekken. De uitdaging die dit met zich meebrengt, is om de kennis-instituten en het talent te benutten voor de regio. Dat talent na het volgen van een opleiding niet vertrekt, omdat elders de kans op een goede baan groter is. Dat de kennis die er is, benut wordt voor economische, maatschappelijke en culturele ontwikkeling van de regio. En dat mede daardoor hoogopgeleiden van elders zich aangetrokken voelen om zich in de regio te vestigen of naar de regio terug te keren.

In sommige gemeenten in de regio is sprake van bevolkingskrimp en dat versterkt het effect van vergrijzing. Iets wat vooral in kleinere steden en dorpen merkbaar is. De combinatie van deze bevolkingsdynamiek en economische ontwikkelingen uit zich op sommige plekken in leegstand van winkels, kantoren, bedrijfspanden en woningen; leegstand die de uitstraling en leefbaarheid beïnvloeden in binnensteden en dorpskernen, op bedrijventerreinen en in woonwijken.

Het landschap van Twente kent een rijkdom aan landgoederen, overig cultuur-historisch erfgoed als grafheuvels en kapelletjes en een enorme diversiteit aan natuurgebieden met bos, heide, veengronden, kronkelende landwegen en prachtige coulisselandschappen. Het landschap is het visitekaartje van de regio en biedt tegelijkertijd kansen die nog onbenut blijven. De rijke schakering van steden, dorpen, buurtschappen en verspreide boerderijen tussen grote en kleine weilanden, akkers, bossen en heide maakt van Twente een interessante ‘quilt’. Daarin zijn de overgangen tussen stad en land soms erg scherp, terwijl in de rafelranden van de steden kansen liggen voor nieuwe ontwikkelingen en belevingen. Voor de recreant biedt het Twentse landschap veel variatie, maar door de schaalvergroting van de landbouw ligt verschraling van het landschap op de loer.

En dan zijn er nog de brede trends die invloed hebben op de ontwikkeling van Twente. Zoals het toenemend beroep dat wordt gedaan op de samenleving om voor zichzelf en elkaar te zorgen, groeiende verschillen tussen groepen in de samenleving, technologische innovatie en klimaatverandering en de daarmee gepaard gaande noodzaak tot verduurzaming.

Krachtige stedelijke regio
Met circa 620.000 inwoners en een sterke vertegenwoordiging van de economische topsector HTSM is Twente een stedelijke regio van belang. Stedelijke regio’s zijn de drijvende krachten van de economie en het versterken van de kracht van de stedelijke regio’s is volgens de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur dan ook één van de grote opgaven in het werken aan een duurzame ontwikkeling van Nederland.

Voor het versterken van de stedelijke regio Twente liggen er veel kansen, maar er zijn ook uitdagingen. Deze komen op de ene plek meer tot uiting dan op de andere. Ze kunnen echter niet los van elkaar gezien worden. Het leven van een Tukker beperkt zich niet tot de grenzen van zijn of haar gemeente. En gaat het goed of minder goed met een stad of dorp, dan straalt dat af op groter gebied. Het versterken van de stedelijke regio vraagt zodoende een regionaal perspectief.

Landschapsmetropool Twente als perspectief
Het perspectief dat Architectuurcentrum Twente ziet is dat van ‘Landschaps-metropool Twente’. Het perspectief van een regio met bijzondere landschappelijke kwaliteiten, waar ondernemerschap vorm geeft aan de economische en sociale ontwikkeling en aan de stedelijke ontwikkeling van de regio. Niet vanuit een isolationistische, intern gerichte houding van zelfredzaamheid – Tukkers onder elkaar die het samen wel organiseren – maar juist door verbindingen te leggen met gebieden en mensen buiten de eigen regio, een metropool eigen. Dat is wat Twente in het verleden heeft gevormd en dat is waar voor Twente het toekomstgerichte perspectief ligt.

Kerkplein Lonneker

Communicatieplan

Doelgroepen en publiek
Per activiteit worden specifieke doelgroepen vastgesteld en zo direct mogelijk benaderd. Daarnaast is het streven van het Architectuurcentrum Twente om een zo breed mogelijk publiek te bereiken. Het Architectuurcentrum Twente richt zich voornamelijk op de bewoners van Twente, op ruimtelijke professionals en studenten, maar wil zeker ook andere geïnteresseerden bij de activiteiten blijven betrekken.

Website en social media
Alle informatie van het Architectuurcentrum Twente wordt gecommuniceerd via de site www.architectuurcentrumtwente.nl. Behalve de aankondigingen van komende activiteiten, is hier een overzichten van alle publicaties, activiteiten uit het verleden, educatieprojecten en andere architectuur gerelateerde activiteiten in de regio te vinden. Alle nieuwe activiteiten van het Architectuurcentrum Twente worden middels nieuwsbrieven digitaal gedeeld naar een eigen mailadressenlijst.
Deze database omvat nu circa 2000 adressen. Verder maken we gebruik van de verschillende sociale media: via Twitter (ca. 1000 volgers) , Facebook, met (ca. 400 volgers) en LinkedIn (ca. 700 volgers). Recentelijk is het Architectuurcentrum Twente gestart met een Pinterest en een Instragram account. Ook hier wordt actief aan gewerkt om dit verder uit te bouwen.

Samenwerking en gerichte communicatie
We werken tegenwoordig veel samen met diverse partners. Om het bereik van het Architectuurcentrum Twente te vergroten wordt strategisch bekeken of er gebruik gemaakt kan worden van elkaars mediakanalen en nieuwsbrieven. We zijn op dit moment in overleg met een aantal onderwijsinstellingen en gemeenten over het gebruik van digitale infoschermen in de onderwijsgebouwen. Bovendien zijn er afspraken gemaakt met de kennisinstellingen (UT, Saxion, Aki/Artez) om de studenten waarvoor activiteiten relevantie hebben, direct te informeren via interne communicatiekanalen. Met de overige partners proberen wij tot soortgelijke afspraken te komen.

Regionale kranten
Dagblad TC Tubantia is een gewaardeerde partner die, naast de plaatsing van alle onze aankondigingen, ook samenwerkt met het Architectuurcentrum Twente middels een twee wekelijkse architectuurcolumn ‘Boven Het Maaiveld’ (redacteur Herman Haverkate). Deze column wordt vanzelfsprekend ook gedeeld op de website van het Architectuurcentrum Twente en via de sociale media. Ook worden regionale huis-aan-huis bladen, plaatselijke omroepen worden geattendeerd op al onze activiteiten zodat zij de activiteiten van het Architectuurcentrum Twente verder kunnen uitdragen.

Activiteiten en jaarprogramma
Afhankelijk van de activiteit wordt gestreefd naar een product dat vervolgens gedeeld kan worden met betrokkenen, geïnteresseerden en belanghebbenden. Bij iedere activiteit vindt in beginsel een verslaglegging plaats en worden gehouden presentaties bewaard. Deze worden gedeeld via de website van het Architectuurcentrum Twente.
Voor het jaarprogramma ‘Landschapsmetropool’ zullen we ter afsluiting een slotpublicatie samenstellen. Deze slotpublicatie vormt een belangrijk product waarin alle informatie vanuit het jaarprogramma wordt samengebracht in een overzichtelijk en aansprekend magazine.

Dit magazine heeft een meervoudig doel:

1. Het vormt een samenvatting van de opgedane inzichten en een basis voor mogelijke vervolgactiviteiten (ontwerpend onderzoek en projectinitiatie);
2. Het vormt een middel om Twente, de creatieve industrie en de ruimtelijke professie stevig te positioneren in het debat over de nationale ruimtelijke ontwikkeling.
3. Het vormt een middel om Architectuurcentrum Twente hernieuwd te profileren als een multidisciplinair denktank die zich betrokken inzet voor het welzijn en de welvaart van Twente.

De publicatie dient een aansprekend magazine te vormen dat heden aan het verleden en de toekomst van Twente verbindt.
Zoals eerder beschreven willen we al onze keynote-speakers een essay over hun inbreng laten schrijven. Deze essays worden gebundeld en aangevuld met toelichtingen over Twentse initiatieven, conclusies uit de debatten en mogelijke vervolgstappen.
Daarnaast worden een aantal gerenommeerde schrijvers uitgenodigd om een aantal aanvullende artikelen te schrijven over Twente om de betekenis en de waarde van de publicatie te vergroten. Ook wordt een beknopte Engelse samenvatting van de belangrijkste resultaten toegevoegd. Het magazine dient een product te zijn wat een brede groep geïnteresseerden aanspreekt (regionaal, nationaal en mogelijk internationaal), om zowel Twente als Architectuurcentrum Twente stevig te positioneren in het debat over de ruimtelijke ontwikkeling van Twente.
De publicatie wordt in eerste instantie worden aangeboden aan de partners van Architectuurcentrum Twente, de Twentse gemeenten en relevante Twentse organisaties, maar zal tevens te krijgen zijn via een reeks Nationale architectuur- en cultureel georiënteerde boekhandels. In de publicatie worden geen advertenties of advertorials opgenomen.
Afhankelijk van het succes van de publicatie en het jaarprogramma voor 2018 wordt overwogen om jaarlijks op deze wijze een publicatie te vervaardigen.

Voorlopig jaarprogramma 2017

januari	do 12 januari Science café: extreme hoogbouw
	Masterclass binnensteden
	200ste ACT programmaraadsvergadering
februari	1e avond Landschapsmetropool Twente
	Expertmeeting – verduurzaming maatschappelijk vastgoed
maart	2e avond Landschapsmetropool Twente
april	Gouden Piramide – i.s.m. atelier Rijksbouwmeester
	3e avond Landschapsmetropool Twente
mei	ACT Café Enschede actuele onderwerpen
	4e avond Landschapsmetropool Twente
juni	Dag van de architectuur i.s.m. BNA Kring Twente
september	5e avond Landschapsmetropool Twente
	Excursie BNA Kring Twente / ACT 2017
oktober	6e avond Landschapsmetropool Twente
	ACT Café Enschede, actuele onderwerpen
november	7e avond Landschapsmetropool Twente
	Expositie Geslaagd Ontwerp # 18

Het Pet Pavilion Enschede
Architect: Michiel de Wit, kunstwerk: Andre Boone
Verplaatsbaar en deels uit hergebruikte materialen en afval (petflessen) vervaardigd, ook te huur.

Architectuurcentrum Twente 2017

Samenstelling bestuur, programmaraad en bureau per 1 oktober 2016

bestuur

Annerie Bemthuis-Langezaal	*voorzitter*
Han Hannink	*secretaris/penningmeester*
Rob Dieleman	*lid*
Jan Salverda	*lid*
Raymond Bartelink	*lid*
Ruud van der Koelen	*lid, namens de programmaraad*
Hans van den Dobbelsteen	*lid, namens de programmaraad*

programmaraad

Ruud van der Koelen	*architect Enschede, voorzitter*
Harry Abels	*architect Amsterdam, Enschede*
Rob Beerkens	*architect Hengelo, Rotterdam*
Diele Biemold	*adviseur strategie en beleid gemeente Hengelo*
Tom Brughuis	*beleidsadviseur gemeente Enschede*
Anneke Coops	*landschapsdeskundige, Enschede*
Hans van den Dobbelsteen	*architect, Hengelo*
Albert Fien	*stedenbouwkundige, Almelo*
Hein Geerdink	*architect/docent, Enschede*
Sander ter Harmsel	*architect, Hengelo*
Joop Hoogeveen	*adviseur ruimtelijke kwaliteit, Hengelo*
André Jekel	*architect, Hengelo*
Paul van der Jeugd	*architect, Enschede*
Patrick Kalma	*architect, Zwolle*
Nilgün Kinsiz	*tendermanager en architect, Rijssen*
Sanne Langenhof	*interieur vormgever, Enter*
Ronald Olthof	*architect, Hengelo*
Lidy Roemaat	*grafisch vormgever, Enschede*
Wanda Roskam	*landschapsarchitect, stedenbouwkundige Almelo*
Stephan Schorn	*landschapsarchitect, Nijverdal*
John Slot	*stedenbouwkundige, Enschede*
Peter Timmerman	*Studium Generale Universiteit Twente*
Robert Wienk	*stedelijk ontwerper, Hengelo*
Michiel Wolvenne	*architect, Enschede*
Erik Workel	*architect, Enschede*
Marieke Blanken	*bestuur BNA-regio Twente*
Mirre Kokkeler	
Richard Brok	

bureau

Peter van Roosmalen	*coördinator*
Ton Hardick	*zakelijk leider*
Dick ten Kate	*administrateur*
Inge Jonkman	*website, nieuwsbrief, social media*
Biagina Principato	*freelance projectmedewerker*